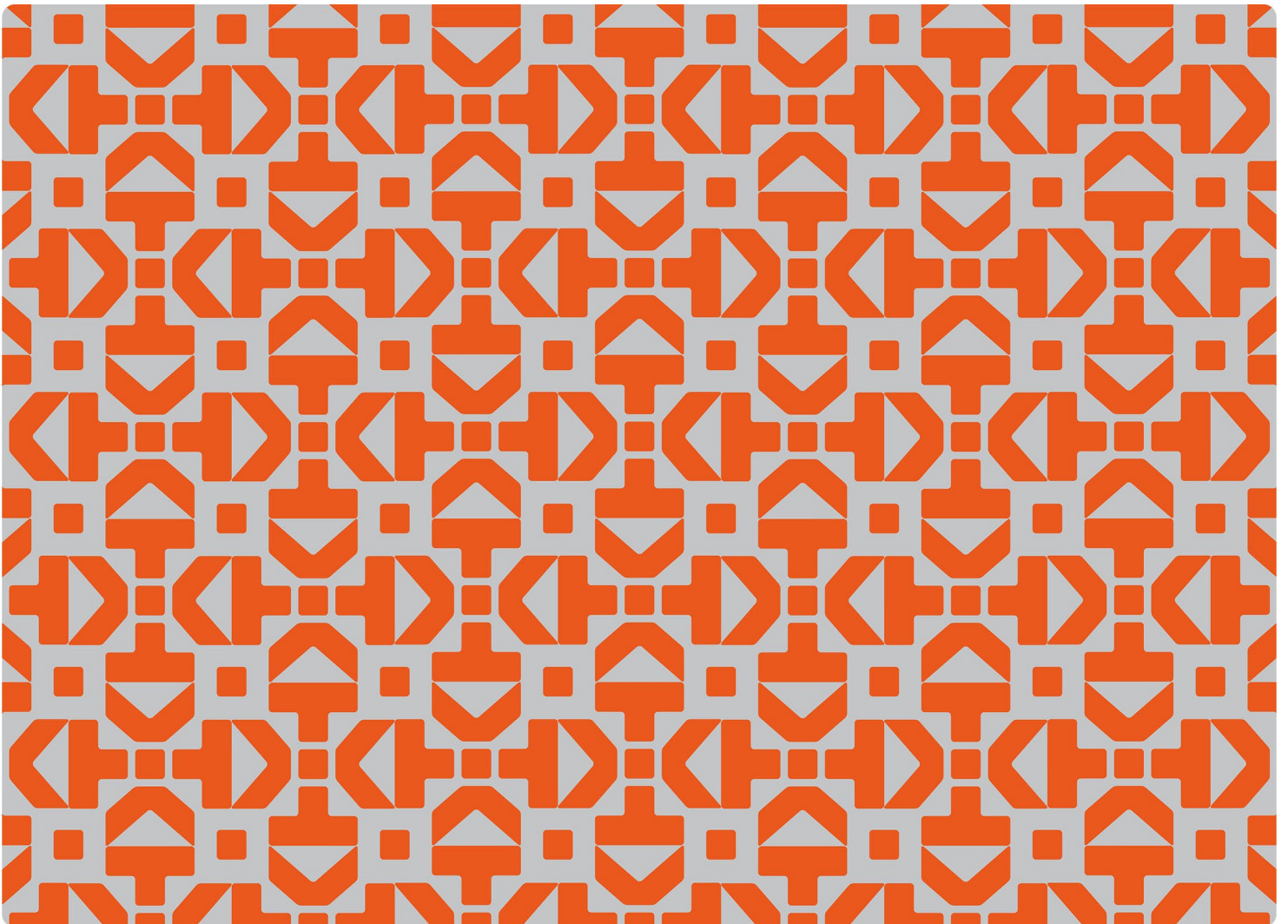

Internasjonale studenter og internasjonalt læringsmiljø

Hva kan bidra til økt samhandling mellom internasjonale og norske studenter?

Internasjonale studenter og internasjonalt læringsmiljø

Hva kan bidra til økt samhandling mellom internasjonale og norske studenter?

Redaktør:

Ragnhild Tungesvik

Forfatter:

Agnete Wiborg

Forord

Internasjonalisering skal være et middel for å styrke kvaliteten i høyere utdanning, og internasjonalisering hjemme dreier seg om å få inn internasjonale perspektiver i fag og undervisning. I tillegg er det et mål at studenter i høyere utdanningsinstitusjoner skal være i læringsmiljø som også inkluderer internasjonale studenter.

Tilstedeværelse av internasjonale studenter fører ikke automatisk til samhandling mellom norske og utenlandske studenter og til et internasjonalt læringsmiljø. Et sentralt spørsmål for rapporten er derfor hva som har betydning i denne sammenheng. For å få svar på dette, har vi intervjuer studieprogramledere på et utvalg engelskspråklige masterprogrammer. På bakgrunn av disse intervjuene diskuteres faktorer og presenteres forslag om hva som kan bidra til økt samhandling mellom internasjonale studenter og til et internasjonalt læringsmiljø.

Vi retter en stor takk til studieprogramlederne som stilte opp til intervju.

Innhold

Innhold	1
Sammendrag	2
Executive summary	4
1 Internasjonale studenter og internasjonalt læringsmiljø	6
1.1 Innledning	6
1.2 Internasjonalisering og internasjonalisering hjemme	7
2 Erfaringer fra norsk kontekst	10
2.1 Internasjonale studenter i Norge – hvem er de?	10
2.2 Om undersøkelsen.....	11
2.3 Internasjonale studenter – en sammensatt gruppe.....	13
2.4 Introduksjonsopplegg for internasjonale studenter	15
2.5 Innretning av studieprogrammet – bakgrunn for å ta imot internasjonale studenter.....	16
2.6 Undervisningsmetoder og faglig innhold.....	18
3 Hva har betydning for samhandling mellom norske og internasjonale studenter og internasjonalt læringsmiljø?	22
3.1 Faglig profil og innretning	22
3.2 Rekruttering og sammensetning av studentgruppen	22
3.3 Tematisering av det internasjonale, internasjonale studenter og undervisningsmetoder	24
3.4 Undervisningsmetoder og vurderingsformer.....	24
3.5 Oppsummering.....	25
4 Litteraturliste	27

Sammendrag

Det overordnede temaet for rapporten er internasjonalisering i høyere utdanning og mer konkret; internasjonalisering hjemme. Internasjonale studenters tilstedeværelse er blitt tillagt stor vekt når det gjelder å bidra til internasjonalisering og et internasjonalt læringsmiljø. Dette anses som spesielt viktig for norske studenter som ikke har mulighet til å studere i utlandet, ettersom flertallet av norske studenter ikke har et utenlandsopphold i løpet av studiene. Diku-undersøkelsen om internasjonale studenter i Norge viser at de internasjonale studentene i stor grad er fornøyde med utbytte av studiene, men at de har hatt relativt lite samhandling med norske studenter (Diku-rapport 2019). Med dette som utgangspunkt er spørsmålet som stilles i denne rapporten, hvilke faktorer har betydning for samhandling mellom norske og internasjonale studenter og for utvikling av internasjonalt læringsmiljø.

For å få svar på dette, har vi intervjuet studieprogramledere for et utvalg engelskspråklige studieprogram på masternivå hvor flertallet av de internasjonale studentene er gradsstudenter fra Asia og Afrika. Temaene for intervjuene var knyttet til faglig profil, organisering og gjennomføring av studieprogrammene og studieprogramledernes erfaringer med, og refleksjoner rundt, de internasjonale studentenes tilstedeværelse og rolle og internasjonalisering.

Hovedfunn

På bakgrunn av intervjuene synes følgende faktorer å ha betydning for samhandling mellom internasjonale og norske studenter og utvikling av et internasjonalt læringsmiljø.

Fordelingen av norske/internasjonale studenter i studieprogrammet og undervisningsspråk legger premisser for samhandling mellom studentgruppene. Dominans av norske eller internasjonale studenter påvirker muligheter for samhandling mellom gruppene, og engelsk som undervisningsspråk er avgjørende.

Studieprogrammets faglige profil påvirker forståelsen av hvilken relevans internasjonalisering og internasjonale perspektiver har i undervisningen. I fagområder hvor det å belyse studieprogrammets tematikk fra ulike perspektiver er sentralt, kan ulike sider ved internasjonale studentenes bakgrunn gjøres relevant i undervisningen og legges til grunn for samhandling mellom studenter. I fagområder hvor ulike perspektiver ikke er like sentrale, synes dette å være mer utfordrende å få til. Samtidig er det andre fagområder hvor ulike former for laboratoriearbeid og samarbeid er viktig for utvikling av sentrale ferdigheter og som kan legge til rette for samarbeid mellom studentgrupper. I studieprogram med stort innslag av fagansatte med ulik nasjonal bakgrunn, blir internasjonale dimensjoner relevant også på andre måter enn når fagstaben er dominert av norske. Bakgrunnen for de internasjonale studentenes deltagelse i ulike studieprogram, har betydning for hvilke forventninger det er til deres tilstedeværelse og bidrag i undervisningssammenheng. I noen studieprogram er de sentrale for at studieprogrammet skal kunne få en ønsket internasjonal profil, i andre er kapasitetsbygging også et viktig element, mens å rekruttere flere studenter for å få tilstrekkelig antall studenter til et studieprogram og /eller som kan dekke etterspørselen i arbeidsmarkedet etter ferdige kandidaters gjelder for noen studieprogram.

Valg av undervisningsmetoder og vurderingsformer er avgjørende for å kunne legge til rette for samhandling og for at studentenes erfaringsbakgrunn og perspektiver skal kunne gjøres relevant i undervisningssammenheng. Studentaktiv læring, gruppe-/prosjektarbeid, felles praktiske oppgaver o.l. er viktige verktøy for å legge til rette for studenters læring og

samhandling generelt. Samtidig er det forskjeller mellom studieprogram når det gjelder hvordan det faglige innholdet legger til rette for studentaktiv læring og gruppearbeid. Det kan imidlertid være utfordringer knyttet til styring av gruppesammensetning, særlig når det gjelder gruppeoppgaver som gir grunnlag for vurdering.

De internasjonale studentene er en sammensatt gruppe. I tillegg til at de ikke har norsk bakgrunn, har også andre faktorer betydning for deltagelse i undervisningssammenheng og samhandling med norske studenter. Studentenes språklige og faglige kvalifikasjoner, erfaringsbakgrunn, motivasjon, forståelse av studentrollen og forventninger til undervisning, er relevant i denne sammenheng. Dette er faktorer som også påvirker norske studenters deltagelse. Hvilke faglige og språklige krav som settes for opptak av internasjonale studenter, og eventuelle forberedende kurs eller arrangementer, har betydning for hvilket grunnlag studentene møter studiene med.

Følgende punkter synes å være viktige for å legge til rette for samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter og for utvikling av et internasjonalt læringsmiljø:

- Diskusjoner på studieprogramnivå om internasjonale studentenes tilstedeværelse og rolle og internasjonalisering av læringsmiljøet gir grunnlag for å utvikle tiltak og praksiser tilpasset fagområdet og sammensetning av studentgruppen når det gjelder andel norske/internasjonale studenter.
- Undervisningsopplegg som tar høyde for en mangfoldig studentgruppe, både blant de internasjonale og nasjonale studentene kan bidra til økt samhandling mellom studenter.
- Bruk av ulike former for studentaktiv læring vil kunne aktivisere og legge til rette for bruk studentenes ulike erfaringer og perspektiver i undervisningssammenheng.
- Utvikling av gruppeoppgaver og samarbeidsprosjekter i ulike format med tematikk som er relevant for fagområdet, og som stimulerer til sammensatte grupper og bruk av ulike perspektiver og erfaringer, vil kunne bidra til samarbeid mellom ulike grupper av studenter.
- Korte faglige og/ eller mer generelle introduksjonskurs kan være nyttige for å sette de internasjonale studentene bedre i stand til å delta faglig i undervisningssammenheng.
- Studentene må ha tilstrekkelig engelskspråklig kompetanse til å kunne delta i faglig dialog og samarbeid.

Executive summary

The overall theme of the report is internationalisation in higher education and more concretely, internationalization at home. The presence of international students has been given great weight when it comes to contributing to internationalization and an international learning environment. This is considered particularly important for Norwegian students who do not have the opportunity to study abroad, as the majority of Norwegian students do not have a stay abroad during their studies. The Diku survey on international students in Norway, International Students in Norway Contributors to Quality in Higher Education, shows that the international students are largely satisfied with the benefits of their studies, but that there has been relatively little interaction with Norwegian students (Diku report 2019). With this as a starting point, the question asked in this report is what factors influence interaction between Norwegian and international students and the development of the international learning environment.

In order to answer this question, we have interviewed study program leaders for a selection of English-language study programmes at master's level where the majority of the international students are degree students from Asia and Africa. The topics of the interviews were related to academic profile, organization and implementation of the study programmes and the study programme leaders' experiences with, and reflections on, the presence and role of the international students and internationalisation. Factors influencing interaction between international and Norwegian in their leisure time, are not discussed.

Main findings

Based on the interviews, the following factors seem to influence interaction between international and Norwegian students and development of international learning environments.

The distribution of Norwegian/international students in the study programme and teaching languages lays the premises for interaction between the student groups. The dominance of Norwegian or international students influences opportunities for interaction between the groups, and English as a teaching language is crucial.

The academic profile of the study programme influences the understanding of the relevance of internationalisation and international perspectives in teaching. In subject areas where discussions on the topic of the study programme from different perspectives is central, different aspects of international students' backgrounds can be made relevant in teaching and used as a basis for interaction between students. In disciplines where different perspectives are not as central, this seems to be more challenging to achieve. At the same time, there are other disciplines where different forms of laboratory work and collaboration are important for the development of key skills and that can facilitate collaboration between student groups. In study programmes where a large proportion of the faculty has various national backgrounds, international dimensions also become relevant in other ways than when the faculty is dominated by Norwegians.

The background for the international students' participation in various study programmes has an impact on their attendance and contribution in the teaching context. In some study programmes, they are central for giving the study program the intended international profile, in others capacity building is also an important element, while recruiting sufficient students for

the study programme and/or providing sufficient candidates to meet the demand in the labour market can be relevant for some study programs.

The choice of teaching methods and forms of assessment is crucial in order to facilitate collaboration and for the students' experience background and perspectives to be made relevant in a teaching context. Student active learning, group/project work, joint practical tasks, etc. are important tools for facilitating students' learning and interaction in general. At the same time, there are differences between study programmes in how the academic content facilitates student active learning and group work. There can, however, be challenges related to the management of group composition, particularly related to tasks that provide a basis for assessment.

The international students are a complex group. In addition to not having a Norwegian background, other factors also have an impact on participation in teaching contexts and interaction with Norwegian students. The students' linguistic and professional qualifications, experience background, motivation, understanding of the student role and expectations of teaching are relevant in this context. These are factors that also influence Norwegian students' participation. The academic and linguistic requirements set for admission of international students, and any preparatory courses or events, influence the basis with which the students meet their studies.

The following points seem to be important for facilitating interaction between national and international students and for the development of an international learning environment:

- Discussions at the programme level about the presence and role of international students and internationalisation of the learning environment provide a basis for developing measures and practices adapted to the subject area and composition of the student group in terms of the proportion of Norwegian/international students.
- Teaching arrangements which take into account a diverse student group, both among the international and national students, can contribute to increased interaction between students.
- The use of different forms of student active learning may activate and facilitate the use of the students' different experiences and perspectives in a teaching context.
- The development of group assignments and collaborative projects in different formats with topics that are relevant to the subject area, and that stimulate complex groups and the use of different perspectives and experiences, may contribute to collaboration between different groups of students.
- Short academic and/or more general introductory courses can be useful for enabling international students to participate better academically in a teaching context.
- The students must have sufficient English-language competence to participate in professional dialogue and collaboration.

1 Internasjonale studenter og internasjonalt læringsmiljø

1.1 Innledning

Internasjonalisering skal være et middel for å styrke kvaliteten i høyere utdanning (Meld. St. 16 (2016-2017)). Internasjonalisering dreier seg blant annet om studentmobilitet, internasjonalt samarbeid og internasjonale perspektiver i fag og undervisning. Et mål for internasjonalisering er å utvikle interkulturell og internasjonal kompetanse hos studenter gjennom utdanning i utlandet, eller gjennom et kulturelt mangfold og tilstedeværelse av internasjonale studenter hjemme.

I stortingsmeldingen "En verden av muligheter (Meld. St.7, 2020-2021) kommer regjeringens politikk for internasjonalisering innen høyere utdanning til uttrykk. Det overordnede målet er at flere studenter skal ha et studieopphold i utlandet, og de som ikke har anledning til å reise ut, skal få et internasjonalt preg på sin utdanning hjemme. Fra et kunnskapspolitisk ståsted blir internasjonale studenter fremstilt som en verdifull ressurs for å gjøre studiemiljøene i Norge mer internasjonale. Det er et mål at studenter i høyere utdanningsinstitusjoner skal være i læringsmiljø som også inkluderer internasjonale studenter. Regjeringen forventer at institusjonene blir flinkere til å utnytte ressursen de internasjonale studentene representerer, med tanke på å skape en internasjonal dimensjon ved norske universiteter og høyskoler. Dette anses som spesielt viktig for norske studenter som ikke har mulighet til å studere i utlandet, ettersom det store flertallet av norske studenter ikke har et utenlandsopphold i løpet av studiene. Blant annet oppfordres institusjonene til å legge bedre til rette for samhandling mellom norske og internasjonale studenter (Meld. St. 7, 2020-2021). Høyere utdanningsinstitusjoner er forpliktet til å ha studietilbud som har ordninger for internasjonalisering. Disse ordningene skal være tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart.¹ I Mobilitetsmeldingen (Meld. St.7, 2020-2021) står det at internasjonale gradsstudenter bør rekrutteres av akademiske hensyn, slik som behovet for å ta opp gode studenter og behovet for å internasjonalisere studiene, og i tillegg til at behovene til norsk arbeids- og næringsliv tas med i diskusjoner om hva som skal være formålet med å tiltrekke seg internasjonale gradsstudenter.

Diku har gjennomført en undersøkelse av internasjonale studenters erfaringer fra studieopphold i Norge, International Students in Norway Contributors to Quality in Higher Education (Diku-rapport 2019). I denne rapporten kommer det frem at studentene er fornøyde med kvaliteten på utdanningen og at de har hatt mye samhandling med andre internasjonale studenter, men relativt lite med norske studenter. Flertallet av internasjonale studenter som svarte i Diku-undersøkelsen (2019) rapporterte imidlertid at norske studenter og ansatte viste interesse for deres land og kultur selv om grad av samarbeid i faglig sammenheng var mindre. Undersøkelsen viser samtidig at det er forskjeller mellom studieprogram når det gjelder kontakt og samarbeid mellom studentgruppene.

Mange studier påpeker at tilstedeværelse av internasjonale studenter ikke automatisk skaper samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter eller et internasjonalt læringsmiljø (DeVita 2007, Leask 2009, Kudo et al. 2017). Et spørsmål blir derfor hva som skal til for å

¹ f Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften): <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-02-07-137>

skape samhandling og internasjonale læringsmiljø slik at norske studenter «hjemme» kan få et ekstra læringsutbytte gjennom de internasjonale studentenes tilstedeværelse og vice versa. Dette er også et spørsmål som har vært tema for mange studier internasjonalt (Kudo et al. 2017).

For å få mer kunnskap om faktorer som kan ha betydning for samarbeid mellom norske og internasjonale studenter og utvikling av et internasjonalt læringsmiljø, har vi i denne rapporten intervjuet studieprogramledere for et utvalg engelskspråklige studieprogram på masternivå som ble identifisert i Diku-undersøkelsen. Vi har rettet søkelyset mot hvordan faglig profil, organisering og gjennomføring av studieprogrammene har betydning for faglig samhandling mellom norske og internasjonale studenter og hvordan dette, sammen med andre faktorer, har betydning for å bidra til internasjonalisering hjemme og internasjonalt læringsmiljø.

1.2 Internasjonalisering og internasjonalisering hjemme

Studenter kommer til Norge for å studere av mange ulike årsaker. Tilstedeværelse av internasjonale studenter er også et ønske fra politisk hold ut fra en at de skal bidra til internasjonalisering hjemme og dermed bidra til kvalitet i utdanningen (Meld. St. 7, 2020-2021). En mye brukt definisjon av internasjonalisering av utdanning er

«the process of integration an international, intercultural or global dimension into the purpose, functions of delivery of post-secondary education (Knight 2004:11)

og internasjonalisering hjemme blir forstått som

the incorporation of international, intercultural and/or global dimensions into the content of the curriculum as well as the learning outcomes, assessment tasks, teaching methods and support services of a program of study” (Leask 2015)

Ønsket og behovet for å utvikle internasjonalisering hjemme begrunnes også internasjonalt ut fra en erkjennelse av flertallet av både studenter og ansatte ikke drar på utenlandsopphold (Sawir 2013). Internasjonalisering hjemme er derfor tenkt som noe som skal erstatte det som kan være utbytte ved slike opphold. Det blir trukket frem at internasjonalisering hjemme kan oppnås på mange måter. Tilstedeværelse av internasjonale studenter kan betraktes som ett av flere virkemidler slik som sammensetting av pensum, gjesteforelesere, oppgaveutforming, praksis og digitalt samarbeid for å skape internasjonale læringsmiljø. Det blir imidlertid påpekt i mange studier at det ikke er automatikk i at det blir samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter når de deltar i samme studieprogram og at dette bidrar til kvalitet i utdanningen. Idealet om å gjøre en kulturelt sammensatt studentgruppe om til en ressurs for å skape internasjonale kontakter og interkulturell læring, blir fremhevet som akkurat det; et ideal (De Vita, 2007:165). Internasjonale studenters rolle når det gjelder å få til internasjonalisering hjemme, blir problematisert av flere.

Experience suggests that simply bringing home and international students together in class and on campus does not necessarily result in meaningful interaction between them or the development of valuable intercultural communication skills and international perspectives (Leask 2009:209).

Hvorvidt og hvordan samhandlingen mellom nasjonale og internasjonale studenter kan bidra til økt kvalitet i utdanningen, er også uklar. I en norsk kontekst trekker Wiers-Jenssen (2018) frem at den antatte koblingen mellom internasjonalisering og kvalitet i liten grad er dokumentert. Og når det viser seg at det er relativt lite samhandling mellom norske og

internasjonale studenter, kan det være vanskelig å se hvordan mobilitet kan være et redskap som kan bidra til økt utdanningskvalitet og internasjonalisering hjemme som er de sentrale politiske målene for mobilitet (Wiers-Jenssen 2018).

Flobakk-Sitter og Hybertsen påpeker at den politiske diskusjonen om «*internasjonalisering har i hovedsak vært preget av hva og hvorfor, mer enn hvordan internasjonalisering gjennomføres i praksis*» (2021:19). Forfatterne trekker frem at det er rettet lite oppmerksomhet mot den pedagogiske dimensjonen ved internasjonaliseringen, i betydning av hvordan internasjonalisering kan utvikles og gjennomføres i praksis ved studiestedene.. Videre trekker de frem at det finnes få norske studier og lite faglitteratur knyttet til helhetlig studieplantenking og program- og porteføljeutvikling med tanke på internasjonalisering av høyere utdanning.

1.2.1 Hvordan er internasjonale studenters rolle blitt diskutert i studier internasjonalt?

Internasjonalt har samhandling mellom nasjonale/lokale og internasjonale studenter vært et tema i forskningslitteraturen i flere tiår. Kudo Volet and Whitsed (2017) har gjennomført en systematisk gjennomgang av litteraturen om faktorer som fremmer og hindrer samspill mellom internasjonale og nasjonale studenter. De har gjort en kartlegging av studier og analysert tilnærminger og dimensjoner som er blitt anvendt i de ulike studiene de har kartlagt. Sentrale forskningsspørsmål for kartleggingen har vært hvilke dimensjoner ved individer (faglige og sosial/kulturell bakgrunn, holdninger, erfaringer), og kontekst (fag, institusjon, lokal/nasjonal kontekst) som har vært representert i studier av utvikling av interkulturelle relasjoner, og i hvilken grad og hvordan dynamikken mellom disse dimensjonene har blitt undersøkt.

På bakgrunn av denne litteraturgjennomgangen påpeker Kudo et. al. (2017) at mye forskning har vært rettet mot utvikling av vennskap mellom nasjonale og internasjonale studenter, og fokuset har vært rettet mot individer og mindre på individet lokalisert i en spesiell kontekst. De etterlyser derfor flere studier som utforsker sammenhengen mellom faktorer knyttet til individet (motivasjon, bakgrunn etc.) og til konteksten (politikk og strategier på ulike nivå, tilrettelegging av undervisning, pensum o.l.) som har betydning i denne sammenheng.

At det er utfordringer knyttet til å få til samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter, er ikke et spesielt norsk fenomen. Kudo, et al. (2017) oppsummerer at

a growing body of literature has persistently shown that, irrespective of host nation, domestic and international students do not interact spontaneously (De Vita, 2002), and any kind of consolidated relationships, such as friendship, is difficult to develop (Gareis, 2012 (Kudo et al. 2017:100)

Ulike forståelser av internasjonalisering mellom fagdisipliner har også betydning for samhandling mellom studenter. Sawir (2013) hevder at akademikere fra 'myke' og 'harde' disipliner har ulike oppfatninger av hva internasjonalisering innebærer og at dette har betydning for pedagogiske praksiser. Noen disipliner er mer åpne for internasjonale perspektiver, noe også Peacock og Hammond (2009) viser.

In the creative arts, international students were seen as something of a curiosity and cultural resource that could be draw upon, whereas in business studies, where the proportion of international students was significantly higher, the assessment was less positive (Hammond and Peacock 2009:889)

For at internasjonale studenters tilstedeværelse skal kunne føre til kontakt med nasjonale studenter, eller bidra til økt interkulturell forståelse eller internasjonale perspektiver, påpeker flere studier det er nødvendig å aktivt legge føringer på, og legge til rette for, samhandling i

studieprogrammet og undervisningsopplegget. I denne sammenheng blir ulike former for gruppearbeid trukket frem som et viktig verktøy. Dette er arbeidsmåter som også har vist seg å fremme studentenes læringserfaringer generelt.

Intercultural learning can be promoted through group work in which students from different cultural backgrounds are encouraged to work together, to enable them to value difference (Chang 2006 ref. i Sawir 2013).

Samtidig er det blitt påpekt at det å plassere studenter i grupper ikke umiddelbart skaper produktivt samarbeid og at det derfor er viktig å legge til rette for samarbeid gjennom forberedelser og støtte både for nasjonale og internasjonale studenter (Mittellmeier, Rienties, Tempelaar and Whitelock 2017).

Clearly, simply requiring home and international students to work together in groups on tasks, without adequate preparation or support, will not lead to meaningful and valued interaction between the two groups or support internationalisation of the curriculum. Group work must be managed carefully and both international and home students will require guidance and support to interact effectively in class (Leask 2009:211)

For at gruppearbeid skal kunne fungere som grunnlag for et produktivt samarbeid mellom studentgruppene og bidra til interkulturell interaksjon, påpeker Leask (2009) at utforming av oppgavene de skal samhandle om, er kritisk. Det innebærer at oppgavene må utformes slik at de krever utveksling av kulturell informasjon for kunne gjennomføres. Oppgavene må også gi mening i kontekst av studieprogrammet eller kurset.

For å forbedre samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter, er det ikke bare studentenes samarbeid det må legges til rette for, ifølge Leask (2009). Underviserne har også behov for å få forståelse for den kulturelle basisen til fagområdet og kompetanse til å håndtere mangfoldet blant studentene.

to improve interaction between home and international students, teaching staff need to have particular knowledge and skills. They must have an understanding of the cultural foundations of knowledge within their discipline as well as the ability to manage student diversity in the classroom (Leask 2009:212).

Litteraturgjennomgangen til Kudo et al (2017) viste at opprettelsen av trygge miljøer som involverte studentsentrerte, samarbeidsbaserte aktiviteter syntes å øke sannsynligheten for utvikling av positive interkulturelle relasjoner. Sannsynligheten for utvikling av positive interkulturelle relasjoner avtok i imidlertid i konkurransepregede fagmiljøer, fordi nasjonale studenter fryktet at deres læring eller karakterer ville bli påvirket negativt av de internasjonale studentene.

De fleste studier av sosiale og interkulturelle aspekter ved erfaringer ved å studere utenlands, har tatt utgangspunkt i studentenes erfaringer. Og mange studier av internasjonale studenters erfaringer og kontakt med lokale/nasjonale studenter, er rettet mot interaksjon og vennskap mellom disse gruppene (Willoughby-Knox and Yates 2021). Mendoza (et al.2021) etterlyser derfor flere studier som tar utgangspunkt i andre aktører som har betydning for det erfaringene studentene får, slik som lokale/nasjonale studenter, forelesere/undervisere og administrasjon. Vår undersøkelse er et lite bidrag ved å belyse erfaringer fra studieprogramledernes perspektiv.

2 Erfaringer fra norsk kontekst

2.1 Internasjonale studenter i Norge – hvem er de?

Internasjonal studentmobilitet er basert på to forskjellige prinsipper; studentutveksling og gradsmobilitet. Utvekslingsstudenter er studenter som kommer til Norge som en del av et studieprogram de følger i et annet land. Deres primære tilknytning vil da være til den utenlandske institusjonen, og de er tilknyttet den norske institusjonen i en begrenset periode, normalt ett semester eller ett studieår. Hjemmeinstitusjonen vil oftest ha en utvekslingsavtale med den norske institusjonen, noe som innebærer at det kommer internasjonale studenter til Norge, og norske studenter sendes ut. Gradsstudenter kommer til en norsk institusjon for å ta en fullstendig grad og har ikke institusjonell tilknytning i hjemlandet, men får det til den norske institusjonen. Internasjonale studenter er studenter som er kommet til landet for å ta høyere utdanning og har sin grunnutdannelse fra et annet land.

Bakgrunnen til de internasjonale studentene og deres motiv for å studere i Norge, vil påvirke hvordan de forholder seg til studiet og til andre studenter, både norske og andre internasjonale. Undersøkelsen om internasjonale studenter i Norge (Diku-rapport 2019) viser at viktige faktorer som har betydning for at studentene ønsker å dra til Norge, er tilgjengelighet av engelskspråklige kurs og fravær av skolepenger, bedre karrieremuligheter og trekk ved det norske samfunnet. Oppfattelsen av Norge som et fredelig land er særlig viktig for gradsstudenter og spesielt for studenter fra Asia og Afrika (Diku-rapport 2019). Generelt blir omdømme og opplevd kvalitet på norsk høyere utdanning i mindre grad trukket frem.

Internasjonale gradsstudenter på masternivå oppgir i stor grad fag og institusjon som begrunnelse for å studere i Norge, mens utvekslingsstudenter i større grad oppgir å oppleve Norge og natur som begrunnelse. Det faglige er mer underordnet (Diku-rapport 2019). Mens flertallet (76 prosent) av alle utvekslingsstudenter kommer fra Europa, er flertallet (60 prosent) av gradsstudentene fra enten Asia, Afrika eller Latin-Amerika. Gradsstudenter rapporterer at studietilbud, ikke primært land, er deres hovedmotivasjon. Dette kan ses i lys av at utvekslingsstudentene velger destinasjon for et semester eller to, mens gradsstudentene velger fag og institusjonen hvor graden deres vil bli utstedt. (Diku-rapport 2019). Respondenter med opprinnelse fra land i Sør-Amerika, Afrika og Asia følger hovedsakelig utdanning på masternivå, mens hoveddelen av respondenter fra Europa og Oceania studerer på bachelornivå (Diku-rapport 2019).

For gradsstudentene, og særlig på masternivå, er spesifikke institusjoner og fag viktige begrunnelser for å søke seg til Norge, til forskjell fra utvekslingsstudentene. Gradsstudentene søker i all hovedsak individuelt opptak. I hovedtrekk er de gradssøkende studentene, ifølge Diku-rapporten (2019), vanligvis eldre enn utvekslingsstudentene og studerer i Norge lenger perioder, vanligvis på mastergradsnivå og har et faglig fokus på oppholdet.

2.2 Om undersøkelsen

Internasjonale studenters tilstedeværelse er blitt tillagt stor vekt når det gjelder å bidra til internasjonalisering og et internasjonalt læringsmiljø. Samtidig vet vi relativt lite når det gjelder hva som skal til for at det faktisk blir slik, og hva det kan innebære. Diku-rapporten (2019) viste at de internasjonale studentene i stor grad var fornøyde med utbyttet av studiene og hadde samhandling med andre internasjonale studenter. Imidlertid var samhandlingen med norske studenter begrenset. For å få mer kunnskap om hva som kan være årsaker til dette, og hvilke faktorer som har betydning for samhandling, vil vi i denne eksplorative undersøkelsen rette søkelyset mot faglig profil, organisering og gjennomføring av et utvalg studieprogrammer på masternivå. Vi er også opptatt av hvordan disse faktorene, sammen med andre faktorer, kan bidra til internasjonalisering og et internasjonalt læringsmiljø.

Viktige spørsmål i denne sammenheng er:

- I hvilken grad og på hvilken måte er studieprogrammet innrettet med tanke på internasjonale perspektiver og rekruttering av internasjonale studenter?
- Hvordan tenker studieprogramledere og fagansatte om rollen til de internasjonale studentene i studieprogrammet; hva tenker de at de kan bidra med?
- Hvordan legger studieprogramlederne til rette for å oppnå det de ønsker når det gjelder internasjonalisering og samhandling mellom studentgruppene?

Samhandling mellom norske og internasjonale studenter kan også foregå på fritiden. Ulike sosiale arrangementer og aktiviteter og bosituasjonen har også betydning for kontakt mellom norske og internasjonale studenter og som igjen kan ha betydning for faglig samhandling. Det som skjer utenfor studiekonteksten, har vi midlertid begrenset kunnskap om. Vårt fokus er faglig samhandling i kontekst av studieprogrammet.

Utvalg av studieprogram

Utvalg av studieprogram er gjort på bakgrunn av datagrunnlaget for undersøkelsen som ble gjort i 2019 av internasjonale studenter i Norge (Diku-rapport 2019). Det ble identifisert studieprogrammer hvor de internasjonale studentene rapporterte ulikt når det gjelder omfang av samhandling med norske studenter. Ut fra dette valgte vi ut åtte studieprogram på med ulike skår på samhandling og som representerer ulike typer fag; samfunnsfag, naturvitenskap og teknologi og ledelse/administrasjon ved ulike universiteter. Flertallet av disse studieprogrammene har minst halvparten eller flere internasjonale studenter. Det betyr at de norske studentene vil kunne oppleve mer samhandling med de internasjonale studentene enn omvendt. De utvalgte studieprogrammene representerer ulike rammer og kontekster for samhandling mellom norske og internasjonale studenter som kan belyse noen forhold som påvirker samhandling. Studieprogrammene er satt sammen av ulike kurs som kan ha ulik profil det gjelder tilrettelegging for samarbeid mellom studentgruppene. Beskrivelsene og erfaringene som presenteres, er derfor på et generelt nivå. Av hensyn til anonymitet, blir ikke studieprogrammene presentert.

Studieprogrammene som er valgt ut, er alle masterprogrammer og har engelsk som undervisningsspråk. På bachelornivå er tilbudet av engelskspråklige kurs generelt mer begrenset. Studentene på masternivå er i hovedsak gradsstudenter, og gradsstudenter oppholder seg lenger i Norge enn utvekslingsstudenter og har dermed lenger tid til å bli kjent med norske studenter og det norske systemet. Dette kan ha betydning for hvordan de forholder seg til norske medstudenter og deltar i undervisningen. Diku-rapporten (2019) viser at internasjonale studenter som tar full grad i Norge, har en tendens til å samhandle oftere med norske studenter og ansatte enn studenter på utveksling. Det betyr at det kan forventes at i studieprogrammene vi har sett nærmere på, er det mer bevissthet knyttet til tilstedeværelsen til de internasjonale studentene enn i bachelorprogrammer hvor

undervisningsspråket er norsk, studentene er på kortere opphold og andelen internasjonale studenter er mindre.

Studieprogrammene vi har valgt ut, har en ramme på 30-40 studenter. Det er flertall av internasjonale studenter, og andelen norske studenter varierer fra et mindretall på rundt 1/5 til rundt halvparten. I flere av studieprogrammene er det satt kvoter på hvor mange norske og internasjonale studenter som kan delta for å kunne ha en viss styring med sammensetning av studentgruppen. Den faktiske fordelingen er avhengig av hvilke studenter som velger å bruke studieplassen.

Flertallet av de internasjonale studentene i de studieprogrammene vi har sett på, kommer fra Asia, særlig Sørøst-Asia, Midtøsten og Afrika, og få eller ingen fra USA, Canada, Europa. Dette gjenspeiler det generelle bildet som viser at flertallet av de internasjonale gradsstudentene kommer fra land utenfor EU/EFTA-området (Diku-rapport 2019), mens utvekslingsstudentene i hovedsak kommer fra Europa.

Intervjuene - gjennomføring og tema

Vi tok kontakt med studieprogramlederne for de utvalgte studieprogrammene. Studieprogrammene inneholder flere kurs med ulike undervisere, men vi har kun intervjuet studieprogramlederen. Flere av studieprogramlederne hadde imidlertid vært involvert i studieprogrammet over mange år og kjente derfor godt til de ulike kursene.

Intervjuene ble gjennomført digitalt. Bakgrunnen for undersøkelsen og tema for intervjuene ble sendt ut på forhånd. Det ble gjennomført åtte intervjuer som varte rundt en time. Intervjuene ble tatt opp og skrevet ut etterpå. Etter det ble opptakene slettet. Undersøkelsen er godkjent av NSD.

Det vi er opptatt av, er faktorer knyttet til konteksten og rammene rundt samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter og gjennomføringen av undervisning. Det er ikke studentenes erfaringer som står i fokus, men forhold som på ulike måter påvirker hvilke erfaringer de får, knyttet til internasjonalisering og internasjonalt læringsmiljø. Spørsmålene er knyttet til studieprogrammet på overordnet nivå, og ikke til enkeltkurs. På bakgrunn av dette var følgende tema og spørsmål utgangspunkt for intervjuene:

- Faglig profil og Innretning av studieprogrammet - bakgrunn for programmet, sentrale læringsmål
- Studentmassen - andel norske/internasjonale, inntakskrav, fag, søkertall, hvor kommer studentene fra
- Motivasjon og bakgrunn for å rekruttere internasjonale studenter og ha et internasjonalt studieprogram. Hvilken rolle er tiltenkt de internasjonale studentene? Hvordan reflekteres det rundt deres tilstedeværelse?
- I hvilken grad og på hvilken måte legges det til rette for samhandling mellom studentgruppene og internasjonalisering, internasjonalt læringsmiljø?
- Hva er erfaringene med, og refleksjoner rundt dette?

Vår undersøkelse må betraktes som en eksplorativ undersøkelse knyttet til et relativt smalt utvalg av studieprogram. Utvalget omfatter engelskspråklige masterprogram hvor de internasjonale studentene er gradsstudenter. Det er også studieprogram hvor flertallet av studentene er internasjonale. Samtidig er flertallet av internasjonale studenter på bachelornivå. De utvalgte studieprogrammene kan betraktes som eksempler på innretninger av internasjonale masterprogram som kan belyse ulike sider ved internasjonale studenters rolle og internasjonale læringsmiljø. Selv om vi har intervjuet et lite antall

studieprogramledere, mener vi likevel at erfaringene fra studieprogrammene representerer en bredde som får frem faktorer som kan ha gyldighet utover vår undersøkelse.

2.3 Internasjonale studenter – en sammensatt gruppe

Utgangspunktet for undersøkelsen er at skillet mellom nasjonale/ og internasjonale studenter er et viktig skille som har betydning for samhandling mellom de to gruppene. I samtalene med programstyrelederne kommer det imidlertid frem at kategorien «internasjonale studenter» generelt er ganske sammensatt. Det er derfor ikke bare skillet mellom ikke-norsk og norsk som trekkes frem som grunnlag for samhandling eller mangel på samhandling og involvering i studieprogrammet generelt.

Studentenes faglige kvalifikasjoner blir problematisert av flere. En side ved dette gjelder dokumentasjon av kvalifikasjoner. Programstyrelederne forteller at de internasjonale masterprogrammene har stor søkermasse, særlig internasjonale søkere, mens antallet kvalifiserte søkere er langt lavere. Flere påpeker utfordringer med å få dokumentert om søkerne har tilstrekkelige kvalifikasjoner blant annet fordi det kan være vanskelig å oversette vitnemål og karakterer. Dersom studentene ikke har tilstrekkelig eller riktig faglig bakgrunn og kompetanse, kan det ha negativ innvirkning på samhandling med norske studenter og generell deltagelse i undervisningen. Ettersom utdanningene i fagene varierer mellom land, er ikke alltid fagbakgrunn tilstrekkelig for å vite hva slags fagkompetanse studentene har med seg.

Men problemet er at vi ikke helt kan stole på diplomer fra ulike land. Selv om det står at de har (et ferdighetsfag), så viser det seg at de ikke har det.

Forskjeller i faglig kompetanse trekker flere som viktig for studentenes deltagelse i undervisningen. De faglig sterke studentene fremstilles som en verdi og styrke for studieprogrammet, mens studenter som har faglige og/eller språklige utfordringer beskrives av enkelte mer som en byrde. Noen av studieprogramlederne er derfor opptatt av å kunne ha mulighet til å kunne være mer strategisk i rekrutteringen av internasjonale studenter. Det kommer også frem at bestemte studieprogram ved bestemte institusjoner tiltrekker seg internasjonale studenter som er ekstra godt kvalifisert.

Svært mange formelt kvalifiserte søkere er fra Iran, det er hjerneflukt fra Iran, og de har jo lange akademisk tradisjoner. Det er jo en fest å snakke med noen av dem, for de er veldig artikulerte og dannede og kunnskapsrike, så det er jo en gave å få noen av de inn i programmet. Så har vi folk fra (land i Asia) Der er det ofte søkere fra. Jeg sier ofte at de smarte guttene fra (land) går på NTNU. De vi får, de sliter. (...) Det er absolutt variasjon i erfaringer, det er derfor et behov for å være mer systematikk i hvem og hvor vi rekrutterer fra.

De internasjonale studentenes engelskkunnskaper er også et tema som blir trukket frem som en utfordring. Flere påpeker at de standardiserte språktestene og hvordan de reflekterer studentenes språkkompetanse, ikke alltid er tilfredsstillende. Ettersom engelskkunnskaper er avgjørende for å kunne gjennomføre studiene, mener de det er viktig at studenter som ikke har tilstrekkelige kunnskaper, ikke kommer til Norge, for det vil innebære en stor belastning for studentene, og det minsker mulighetene for gjennomføring av studiet. Noen av studieprogramlederne har derfor satt en høyere grense for språkkompetanse enn det som er standard, og andre bruker intervjuer blant annet for å sikre seg at studentene har tilstrekkelige engelskferdigheter til å kommunisere faglig på engelsk.

Noen studieprogrammer åpner for et relativt stort mangfold av fag på bachelornivå som grunnlag for å kunne søke opptak på mastergraden. Ulikheter i studentenes faglige bakgrunn blir sett på som en ressurs, samtidig som de nasjonale forskjellene ikke fremheves som det primære i denne sammenheng.

Intervjuer: Det at studentene har ulike bakgrunn, kan jo gjøre at de stiller andre spørsmål, er det noe som kan ha betydning?

Absolutt, og vi ser jo at for en del studenter, jeg vet ikke om vi kan skille mellom norske vs utenlandske, der kan det jo være at kunnskapen fra bachelor er litt ulik, og det er jo litt spredning i hva slags bakgrunn de har, så de stiller jo ikke likt i utgangspunktet. Men den ulikheten i bakgrunn bidrar positivt i undervisningssituasjonen og i det totale bildet.

Andre problematiserer hvorvidt, og på hvilken måte, nasjonale forskjeller har betydning for deltagelse i ulike sammenhenger. Samtidig påpekes det at å være norsk kan også representere et mangfold som har betydning for hva slags erfaringer de bringer med seg.

Man vet ikke hvor viktig det med forskjellige nasjonaliteter er; hvorvidt det med nasjonalitet er viktig. Det kan være kultur eller religion eller andre ting. Vi må tenke på hvordan denne ulikheten kan være viktig, og hva den kan være viktig for. Det er ikke åpenbart bestandig. Vi har jo norske studenter som har gått på IB-linje i Durban, så norsk bakgrunn er heller ikke enhetlig. (...) Vi ser at det kan være like viktig om du er fra arbeiderklasse eller middelklasse. Og arbeiderklasse i ulike land har mye den samme opplevelsen, mens middelklassen har en helt annen opplevelse selv om det gjelder samme land når det gjelder noen problemstillinger, så det med klasse kan være like interessant som å snakke om nasjonalt eller internasjonalt.

Andre forskjeller i bakgrunn som alder og arbeidserfaring, trekkes også frem som relevant i noen studieprogram for hvordan studentene deltar i undervisningen og hva de kan bidra med. Hva slags arbeidserfaring, inkludert hvor lang erfaring studentene har, utgjør viktig forskjeller.

De som kommer inn her varierer fra 20 + opp i 30-årene, og mange av de utenlandske har jo arbeidserfaring i to, tre år. Den eldste vi hadde var 47 år og med 25 års arbeidserfaring. Så det er veldig stor variasjon i hvem som kommer inn. Det med arbeidserfaring og bakgrunn har mer å si enn det landet de kommer fra.

Studentenes motivasjon for å studere i Norge og familiesituasjon er andre faktorer som kan ha betydning for hvordan de internasjonale studentene involverer seg i studiemiljøet:

Jeg får studenter i to grupper. Det er de som faktisk har lyst til å være studenter, og de som egentlig bare kommer hit fordi de ønsker å finne seg en jobb (.....) ... De som ønsker å studere, og som jobber og som er der, de blir en klikk, og da blir det et godt miljø. Så er det den andre gruppen som egentlig mest leter etter en jobb som ikke kommer inn i de miljøet. Og så har jeg de som kommer med familie som heller ikke kommer inn i miljøet på samme måte.

Det å forholde seg aktivt til disse ulikhetene blir fremhevet av flere som viktig for å kunne dra nytte av mangfoldet i studentgruppen, og da særlig ulikheter knyttet til nasjonal bakgrunn. Dette har også sammenheng med hvordan dette ble tematisert på studieprogramnivå.

Det de internasjonale studentene bidrar med, og de norske til de internasjonale, det er jo på en måte det ekstra laget med at man har forskjellig bakgrunn, men det er jo også store forskjeller innad i gruppen av norske studenter og innad i gruppen

afrikanske studenter eller asiatiske studenter. Det må vi forholde oss til hele tiden, det at det er forskjeller mellom folk uansett, men for å få den fasetten som vi faktisk har en mulighet til når vi har en blanding av studenter fra flere land, da tror jeg det er viktig at vi forholder oss aktivt til det.

Studieprogramlederne er samstemte når det gjelder heller å se på mangfoldet i studentgruppen knyttet til ulike dimensjoner, enn bare forskjellen mellom nasjonale og internasjonale studenter for å forklare studentenes deltagelse og samarbeid. Faglig bakgrunn og kompetanse, engelskkunnskaper, klasse, livsfase og alder er faktorer som sammen med nasjonal bakgrunn trekkes frem som viktige i denne sammenheng.

2.4 Introduksjonsopplegg for internasjonale studenter

Gruppen av internasjonale studenter er sammensatt, men det de har felles, er at de ikke har bakgrunn fra det norske utdanningssystemet. Ulike former for introduksjonskurs og -arrangementer kan derfor bidra til at de får nødvendig informasjon og kunnskap om det norske systemet, hva som er forventet av dem som studenter i Norge, og eventuelt faglige forkurs, slik at de lettere kan delta i undervisning og samarbeid.

Det er ulikheter mellom institusjonene og studieprogrammene når det gjelder hva slags opplegg de har for å introdusere de internasjonale studentene til institusjonen generelt og til det faglige spesielt. Alle institusjonene har egne opplegg for utvekslingsstudentene, men det varierer hvordan de internasjonale gradsstudentene blir tatt imot og involvert.

Enkelte av studieprogrammene har, eller har hatt, egne opplegg for å forberede de internasjonale studentene for det norske utdanningssystemet og hva som er forventet av dem som studenter. Dette har betydning for hvordan de internasjonale studentene gjennomfører studiene, og dermed også for samhandling med norske studenter. I et av studieprogrammene har de hatt følgende forberedelser for alle studentene:

Før vi startet første kurset, så la jeg inn to og en halv dags kick off. Der snakket vi om alt fra hvordan vi finner biblioteksressurser og alt det elektroniske som universitetet tilbyr til studentene. (...) Så vi snakket om kultur og det at vi kommer fra litt forskjellige deler av verden og har forskjellige måter å forholde oss på.

En annen utfordring som programstyrelederne forteller at mange internasjonale studenter møter, er hvilke forventninger som stilles til dem som studenter, blant annet knyttet til krav om selvstendighet og akademiske skriving og kildebruk.

Det med kildebruk har vært veldig vanskelig å forklare, det med plagiering er vanskelig å forklare, det å forstå reglene innenfor academia, hvordan de skal bruke det. ... Du kan bli tatt for juks, og det får store konsekvenser.

I et teknisk fag har de hatt gode erfaringer tidligere med å ha hatt et frivillig faglig forkurs innrettet mot de internasjonale studentene for å sikre at de hadde den forventede kunnskapen på enkelte spesifikke faglige tema. Kurset var frivillig og viste seg som veldig nyttig for studentene som deltok. I et annet studieprogram har de utviklet et felles obligatorisk kurs på grunnlag av erfaringer med at flere av de internasjonale studentene manglet sentrale ferdigheter for faget.

Vi har et obligatorisk lab-kurs, og det er fordi vi oppdaget at studentene, når de skulle begynne på sitt masterprosjekt, det er jo et praktisk forskningsprosjekt, da så vi at det

var betydelige forskjeller i hvilken erfaring studentene hadde med praktisk laboratoriearbeid. De norske studentene har, med den bakgrunnen vi krever, mye laboratoriepraksis som er viktig, og det kunne være litt ulikt blant de internasjonale studentene. Noen hadde aldri vært på et laboratorium før, eller gjort praktiske ting.

På hvilken måte studieprogramleder og underviserne tematiserer de internasjonale studentenes tilstedeværelse og rolle, har også betydning for hvordan det legges til rette for studentene på ulike måter, inkludert norske studenter. I et av studieprogrammene ble det organisert workshops for underviserne for å diskutere undervisningsmetoder.

Det jeg gjorde etter at jeg kom inn, det var å organisere workshops for lærerne (på studieprogrammet) for å utveksle erfaringer på hva som fungerte og hva som ikke fungerte mer generelt av metoder i undervisningen, men det handler ikke om hvor studentene kommer fra, det handler ofte om hvordan man skal drive med aktiv læring, engasjering av studentene. Det handler om ting man strever med uavhengig av hvor folk kommer fra.

Denne programstyrelederen påpeker at undervisningsformer som aktiviserer studentene, er sentrale for å oppnå målene for studieprogrammet, uavhengig av sammensetning av studentgruppen. Dette kommer vi mer inn på senere.

Ulike former for forberedende kurs og arrangementer som introduserer internasjonale studenter til det norske systemet og/eller faglig spesifikke tema, synes å kunne bidra til at studentene har bedre forutsetninger for å kunne delta i studieprogrammet, inkludert delta i samarbeid med norske studenter.

2.5 Innretning av studieprogrammet – bakgrunn for å ta imot internasjonale studenter

Innretning av studieprogrammet og hva som er bakgrunnen for å rekruttere internasjonale studenter, har betydning for hvordan de internasjonale studentene blir integrert og hvilke forventninger det stilles til deres tilstedeværelse i studieprogrammet og i undervisningen. Hvilken motivasjon studentene kommer med, har også betydning. Samspillet mellom hvilke studenter som rekrutteres og hvordan studieprogrammet er innrettet, legger føringer på samhandling mellom studentgruppene og studentenes deltagelse.

I noen studieprogrammer er begrunnelsen for å ta imot og rekruttere internasjonale studenter, å gi studenter fra andre land muligheten til å delta i et studieprogram hvor Norge har et godt faglig tilbud som kan gi viktig kompetanse for tilreisende studenter særlig fra det globale sør. Dette gjelder blant annet programmer som har bakgrunn i Kvoteprogrammet hvor bistand og kapasitetsbygging har vært viktige begrunnelser for innretningen av studieprogrammene. Målsettingen har da vært at de internasjonale studentene skulle reise tilbake til sine hjemland med den kunnskapen de har fått gjennom studiene i Norge. De internasjonale studentenes rolle har dermed primært vært som mottakere av utdanning og kompetanse som en del av en bistandstenkning. Deres rolle når det gjelder å bidra til et internasjonalt læringsmiljø, har derfor ikke vært den sentrale begrunnelsen for deres tilstedeværelse, selv om de også bidrar til det og kan være viktige i den sammenheng.

Det er kanskje ikke alle land som har kommet like langt innenfor det feltet her, og vi føler at ved å få studenter fra land der dette kanskje ikke er så godt utviklet, så kan vi

bidra til å øke deres kunnskap og kompetanse i det feltet og som de kanskje kan ta med seg tilbake til sitt hjemland.

Studentene kommer fra land der man tenker at kapasitetsbygging er en del av det.

Noen av studieprogrammene har 'internasjonal' eller 'global' i navnet. Internasjonale perspektiver er dermed en del av den faglige innretningen på studieprogrammet, og det å skape et internasjonalt læringsmiljø står sentralt. De internasjonale studentenes tilstedeværelse blir på mange måter en forutsetning for å kunne oppnå det som er læringsutbyttet for studiet, og de internasjonale studentene har utgjort en stor del av studentmassen. I disse studieprogrammene er også kapasitetsbygging en del av motivasjonen for å ta imot internasjonale studenter. Samhandling mellom studenter med ulik nasjonal bakgrunn har vært viktig. Samtidig har samhandling mellom norske og internasjonale studenter som sådan, ikke nødvendigvis vært i fokus.

Vi har forsøkt å gjøre programmet kjent blant norske studenter, og begrunnelsen er ikke nødvendigvis at vi må ha inn masse norske studenter. Begrunnelsen er at dette er et masterprogram som er internasjonalt, så vi ønsker at også de norske studentene er representert, for at vi utnytter tematikken i en global sammenheng, og da bruker vi jo studentenes kompetanse ut fra hvor i verden de er fra som en bakgrunn for mye av den undervisningen vi gjør. Vi utnytter på en måte det faktum at vi har en veldig internasjonal gruppe med studenter.

Ulikheter i studentenes bakgrunn og erfaringer blir her aktivt brukt som rekrutteringsgrunnlag for å gjøre studieprogrammet internasjonalt i form av deltagelse samtidig som ulikhet i studentenes bakgrunn aktivt brukes i undervisningssammenheng.

En annen type begrunnelse er å fylle opp studieprogrammet med internasjonale studenter ettersom det ikke er tilstrekkelig interesse blant norske studenter til å søke. En viktig målsetting blir da å opprettholde studieprogrammet.

Vi rekrutterer fra de fire bachelorstudiene vi har innenfor (faget), men vi ser at vi trenger et større rekrutteringsgrunnlag. Så det var vel det som var utgangspunktet for at vi valgte å gå internasjonalt.

Intervjuer: Så det er for å opprettholde et masterprogram at dere trengte utenlandske studenter?

Ja, du kan si det sånn.

Stor etterspørsel etter ferdige kandidater i det regionale arbeidsmarkedet, i kombinasjon med at det ikke var tilstrekkelig med norske studenter som søkte seg til masterprogrammet, var viktige begrunnelser for å ta inn internasjonale studenter i flere av studieprogrammene. I et av studieprogrammene var det stor etterspørsel i arbeidsmarkedet etter kandidater direkte fra bachelorutdanningene. Dette førte til at de norske studentene ikke gikk videre på masterprogrammet. Også i andre studieprogrammer er mangelen på norske studenter knyttet til gode muligheter i arbeidsmarkedet.

Grunnen til å beholde det (programmet) er jo at arbeidslivet ansetter disse studentene etterpå. ... hvis vi bare skulle holde oss med norske studenter, så klarer vi ikke å få nok kandidater til arbeidslivet.

I disse studieprogrammene har samarbeid med det regionale arbeidsmarkedet vært sentralt, blant annet ved at studentene kan gjennomføre sine masteroppgaver i samarbeid regionale og lokale virksomheter som også har rekruttert flere av studentene etter endt utdanning. Det

at mange av studentene har en internasjonal bakgrunn, i tillegg til norsk utdanning, gjør at kandidatene er veldig ettertraktet i det regionale arbeidsmarkedet. Dette er virksomheter som i stor grad er internasjonale og har en stor andel ansatte med utenlandsk bakgrunn.

2.6 Undervisningsmetoder og faglig innhold

Hva underviserne ønsker å oppnå med sin undervisning, hva slags læringsutbytte de ønsker at studentens skal få, har betydning for hvilke metoder og virkemidler som brukes i de ulike studieprogrammene. Hvordan undervisningen foregår og hva slags vurderingssystem kursene har, setter rammer for samhandling mellom studentene. Ulike studieprogram og undervisere har betydning for hvordan de ser på de internasjonale studentene, erfaring med internasjonalt samarbeid og hva de tenker om de internasjonale perspektivene i sine fag. Samtidig har fagområdet og tematikken for samarbeidet betydning for hvorvidt og hvordan studentenes nasjonale bakgrunn eller andre typer bakgrunn kan gjøres relevant.

Selv om de internasjonale studentenes tilstedeværelse er viktig for å få det ønskede læringsutbyttet, kommer ikke samarbeidet mellom norske og internasjonale studenter av seg selv. Det påpeker studieprogramlederne at det er noe det må legges til rette for.

Intervjuer: Hva er de viktigste grepene for å få dette til?

Det er at vi regisserer inndelingen i undervisningen. Det dreier seg om å ha en pedagogisk plan for undervisningen du legger til rette for. Det er noe du aktivt må forholde deg til i planleggingen av undervisningen, for ellers så skjer ikke det.

Bruk av gruppearbeid og ulike former for prosjektarbeid gir mulighet for samarbeid mellom norske og internasjonale studenter. Noen studieprogram har kurs hvor det legges stor vekt på studentaktive læringsformer som også inkluderer samarbeid mellom nasjonale og internasjonale studenter.

I den obligatoriske delen så omfatter det kurs som har en stor grad av studentaktiviserende undervisningsformer. Det kan være studentpresentasjoner, gruppearbeid, det er mye team based learning og også problembasert læring, og så har vi et obligatorisk lab-kurs for å forberede dem på den praktiske delen av sitt masterprosjekt hvor studentene også jobber i grupper på 3-5 studenter. Da gjør vi en organisert inndeling av studentene slik at vi får en miks av nasjonaliteter.

Samtidig er det ulike erfaringer når det gjelder hvordan gruppeinndeling foregår, både frivillig og styrt gruppeinndeling. Det kommer frem utfordringer når det gjelder å få studenter som ikke kjenner hverandre til å samarbeide i grupper.

Vi har en seminarserie i 3. semester som er ukens intensive seminarer. Der har det vært noen seminarledere som har ønsket å dele inn gruppene selv, og det har det vært litt negative tilbakemeldinger fra studentene på. De føler de jobber bedre sammen med dem de kjenner og er vant til å jobbe sammen med, og så er det noen som er uheldig og er kjempeflink og havner i grupper med de som ikke er det. (...)

Folk holder seg nok med de dem kjenner, så det er nok fortsatt en sånn slags splittelse eller at det er bedre samarbeid mellom ulike nasjonaliteter og utenlandske kontra norske kanskje fordi de blir kjent såpass tidlig.

Erfaringer med styrt gruppeinndeling, særlig for karaktergivende oppgaver, har vært delte i enkelte studieprogram. Noen har derfor gått bort fra denne praksisen. Det har også ført til at det i liten grad er blitt etablert grupper sammensatt av nasjonale og internasjonale studenter.

Vi landet på at det må være frivillig, for det var umulig å håndtere klager på gruppesammensetning. Spesielt det med at det gir karakter, og hvis de får velge gruppe selv, så velger de studenter på omtrent samme nivå. Det er kanskje litt mer rettferdig når gjelder karakter (.....), men vi ser veldig lite blanding av nasjonaliteter i samarbeid.

I andre studieprogram er det andre erfaringer med arrangert samarbeid som også har vært obligatoriske arbeidskrav, men ikke med karakter. Formålet med disse arbeidskravene har blant annet vært at studentene skulle få erfaring med samarbeid i slike sammensatte grupper.

Intervjuer: Du nevnte gruppearbeid og presentasjoner- hvordan kobler dere de to studentgruppene når det gjelder samarbeid?

Det er litt opp til lærerne (på de ulike kursene) hvordan man kobler dem, men de kobler dem ofte ikke tilfeldig fordi vi mener de går glipp av noe, for hvis vi lar dem selv velge gruppe, så vil de norske gå sammen og snakke norsk, og da ser vi at det samme skjer som utenfor undervisningen. Så vi setter sammen en miks på språk.

Det er studentaktive presentasjoner, og så legger vi opp til gruppearbeid som er problembasert ved at de skal finne seg et globalt stort spørsmål. ...(..) vi trenger ikke å tenke så mye på design av gruppene. Det går greit å følge en alfabetisk inndeling, for vi har en så sammensatt studentgruppe, så uansett hvordan vi deler dem opp, så ser det høvelig greit ut.

I disse studieprogrammene er det internasjonale perspektivet eksplisitt i formålet med studieprogrammet, og internasjonale dimensjoner og perspektiver er sentrale trekk ved tematikken. For å løse de oppgavene gruppene får, er studentenes ulike erfaringer fra ulike nasjonale kontekster relevante, og et internasjonalt mangfold blant studentene er derfor gunstig for gjennomføring av gruppearbeidet. Dette er veldig tydelig i dette studieprogrammet:

To kurs omfatter global (tematikk), og der er det veldig greit å bruke opprinnelseslandene til studentene, for de kjenner (helse-/utdannings-/velferds-) systemet, de kjenner forholdet i landene. De har faktisk ganske mye kunnskap fra før, og den kunnskapen prøver vi å utnytte spesielt i form av gruppearbeid, presentasjoner fra ulike land sine systemer og ut fra hva som er tematikk i undervisningen.

De ulike studieprogrammene varierer når det gjelder hvor sentralt samarbeid er for hvordan faget læres og praktiseres. I et av studieprogrammene er praktisk laboratoriearbeid en viktig del av studiet og fremtidig arbeidshverdag for mange av studentene. På grunn av en del variasjon i de internasjonale studentenes ferdigheter, er det opprettet felles obligatorisk lab-kurs. Samtidig er det et kurs som også bidrar til samarbeid mellom norske og internasjonale studenter.

Studentene har en del innleveringer som baserer seg på at de skal samarbeide. Vi har f.eks. det laboratoriekurset, og der er eksamen at de skal skrive et vitenskapelig manuskript basert på resultater de selv har kommet fram til i kurset. Det skal følge de vanlige vitenskapelige standardene, og der ser vi nok at ulik bakgrunn kan bidra positivt i ulike deler i hvordan manuskriptet bygges opp.

Denne typen praktiske undervisningsformer som får studenter til å jobbe sammen, blir ofte positivt mottatt av studentene, ifølge flere av programstyrelederene. Dette gjelder uavhengig av hvilket fag det gjelder. Sitatene er hentet fra ulike studieprogrammer.

Studentene vil ha mer av det som virker, og mindre av det som ikke virker så godt. Det gjelder det faglige og det pedagogiske. Det å jobbe sammen, det fungerer jo; cases, problembasert læring. Det virker.

Vi ser jo at det at de «tvinges» til samarbeid, det er en veldig positiv greie, og vi har fått tilbakemelding fra referansegruppen på at akkurat de studentaktiverende læringsaktivitetene som vi har, er veldig viktig, og studenten synes det er artig og at de lærer veldig mye av det. Derfor har vi bare økt på med den type aktivitet der vi har mulighet til å gjøre det.

Samtidig påpekes det at studentaktiv læring er en veletablert undervisningsform som dreier seg blant annet om å bruke studentenes kompetanse bedre. Dette gjelder uansett nasjonal bakgrunn og fagfelt. Studentaktiv læring kan betraktes som avgjørende for å få til samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter og legge til rette for at deres erfaringer kan blir gjort relevant.

Det å drive med studentaktiv undervisning, det har jo vært en trend over mange år. Det prøver man jo å gjøre, det er jo ressurskrevende, men samtidig så har jo universitetet her hatt fokus på dette med flipped classroom og hvordan vi kan utnytte studentenes kompetanse og læringspotensial bedre.

I enkelte fag er det også mulig å legge til rette for uformelt praktisk faglig samarbeid. I noen tekniske fag har studentene tilgang til lokaler hvor de har tilgang til relevant utstyr hvor de kan samles og samarbeide på ulike måter. Slike lokaler fremheves som en viktig arena for uformelt samarbeid mellom studenter. I denne sammenheng synes det å være studentenes faglige kompetanse og motivasjon som er like betydningsfullt for samarbeidet, som forskjell mellom nasjonale og internasjonale studenter.

Vi har en master-lab der de kan sitte og jobbe og hvor de får sine egne plasser, både de nasjonale og internasjonale, og der sitter det på en måte en gjeng som jobber sammen. De studentene som blir en del av miljøet som er på masterlabben, de blir en ressurs for hverandre. De sitter der og skriver masteroppgaven og er ikke alene. De får litt input fra andre. De som gruppe, de som sitter der, enten internasjonale eller norsk, de løfter hverandre.

I enkelte av studieprogrammene er samarbeid mellom norske og internasjonale studenter en viktig del av det faglige og pedagogiske opplegget. I disse fagene er det å belyse problemstillinger med ulike perspektiver og med utgangspunkt i ulike nasjonale kontekster, sentralt for det faglige utbyttet.

De internasjonale studentene bringer resten av verden inn i diskusjonene og spesielt innenfor global ( ) -kursene der hele verden er tematisert i det faglige.

I tillegg blir det trukket frem at de norske studentene på dette studieprogrammet er selekterte når det gjelder motivasjon for internasjonale problemstillinger og samarbeide med internasjonale studenter.

Våre studenter, de er jo allerede godt forberedt på det. Jeg tror de som søker studiet også er tolerante og åpne.

Tilrettelegging for samarbeid gjennom ulike former for studentaktiv læring, gruppeoppgaver, prosjektoppgaver og presentasjoner fremstår som viktige virkemidler for å få til samarbeid mellom norske og internasjonale studenter. Samtidig viser ulikheter mellom fag at det kan være ulike utfordringer og muligheter når det gjelder hvordan dette kan gjennomføres og hva slags utbytte studentene kan få av denne typen samarbeid. Styring av gruppesammensetning og hvorvidt oppgaven knyttet til samarbeid skal være grunnlag for vurdering og karaktergivning, synes å være sentrale utfordringer. Hvorvidt og på hvilken måte studentenes erfaringer og bakgrunn gjøres relevant, har betydning for hva slags utbytte studentene kan få fra samarbeidet.

I noen studieprogram får også studentene mulighet til å delta i internasjonale team gjennom arbeidet med masteroppgaven i samarbeid med næringslivet. Det gjelder særlig studieprogram hvor kandidatene er svært ettertraktet fra virksomheter som er internasjonale og har ansatte med ulik nasjonal bakgrunn.

Mange, når de først er i gang med masteroppgavene, så kommer jo prosjektene fra eksterne. De jobber alene om oppgaven, men er tilknyttet større prosjekter. De blir jo automatisk, ja, om de er utenlandske, en del av et internasjonalt team. Og jeg merker meg at de ulike selskapene eller virksomhetene som de samarbeider med, de er i utgangspunktet internasjonale. Mange av mine tidligere studenter er jo der. Så det er jo internasjonale miljøer de kommer inn i. Mange av de partnerne vi har, de er kjempeinternasjonale miljøer.

Undervisningsmetoder og vurderingsformer er sentrale for å legge til rette for mer samarbeid mellom nasjonale og internasjonalisering. Studentaktiv læring og ulike former for problembasert læring blir trukket frem fra flere studieprogram.² Samtidig påpeker studieprogramlederne at det er viktig å legge til rette for samarbeid gjennom ulike former for gruppearbeid for å få til samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter. Erfaringene som er blitt trukket frem, viser at samspill mellom fagfelt, innretning av studieprogram og hva slags studentgrupper som rekrutteres til ulike studieprogram, også har stor betydning i denne sammenheng.

² Kurset Experts in Teamwork/Ekspert i teams (EiT) ved NTNU ble trukket frem som et kurs som gir masterstudentene erfaring med å arbeide i tverrfaglige team og med relevans for arbeidslivet. Emnet er obligatorisk for alle studenter i masterprogram og profesjonsstudier ved NTNU. Kurset tilbys både på norsk og engelsk. De som tar kurset på engelsk, vil også få erfaring i internasjonalt samarbeid

3 Hva har betydning for samhandling mellom norske og internasjonale studenter og internasjonalt læringsmiljø?

3.1 Faglig profil og innretning

Den faglige innretningen av studieprogrammene legger føringer på hvordan internasjonalisering og internasjonale perspektiver forstås og hvor relevant dette er for den faglige forståelsen og undervisningen. Forskjeller mellom «harde» og «myke» fag når det gjelder betydning av internasjonale perspektiver, er påpekt av flere (Sawir 2013, Peacock og Hammond 2009). Dette finner vi også i vår undersøkelse.

I studieprogram med en samfunnsvitenskapelig profil, er forskjeller i kulturelle perspektiver og tilnærminger en del av fagets egenart og viktig for det faglige utbyttet. Det gjør at ulikheter i studentenes bakgrunn og erfaringer er relevante og kan bidra til læringsutbyttet for alle studentene. I slike studieprogram blir tematisering av nasjonale og kulturelle forskjeller gjort til en eksplisitt del av undervisningen og læringsutbyttet. I slike fag fremstår det derfor som relativt enkelt å legge til rette for samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter ettersom dette ligger som premisser for studiets læringsutbytte. Dette gjelder også å belyse fagets problemstillinger ut fra ulike perspektiver.

Innenfor noen av teknologiske/naturvitenskapelige fag som studieprogramlederne presenterte som mer faktabaserte fag, trekkes det frem at det ikke er vesentlige forskjeller i nasjonale og internasjonale perspektiver i faget. Dette er fag hvor de påpeker at det faglige grunnlaget er internasjonalt, med tilsvarende pensum ved tilsvarende studier ved andre institusjoner. I slike fag er det studentenes teoretiske og faglige bakgrunn som vil være relevant i undervisningssammenheng for det de kan bidra med faglig, ikke deres nasjonale eller kulturelle bakgrunn som sådan. Kulturell og nasjonal erfaring og bakgrunn kan på den annen side være relevant for utvikling av et internasjonalt læringsmiljø når det gjelder ferdigheter knyttet til samarbeid i internasjonalt sammensatte grupper. Flere av disse fagene har imidlertid en internasjonalt sammensatt fagstab, og arbeidslivet som studentene rekrutteres til, er også internasjonalt. Dette gjør at det å samhandle med andre med en annen nasjonal bakgrunn, og det internasjonale, blir en «naturlig» ramme rundt studieprogrammene og utgjør en viktig del av læringsutbyttet.

Det er derfor forskjeller mellom studieprogram når det gjelder forståelser av hva internasjonalisering, internasjonalt læringsmiljø og internasjonalisering hjemme innebærer. Dette, i samspill med den faglige profilen på ulike studieprogram og studentsammensetning, har betydning for hva slags tilpasninger som må gjøres for å legge til rette for samarbeid og aktiv deltagelse, både for norske og internasjonale studenter. Dette har sammenheng med forståelsen av hva de internasjonale studentene kan bidra med i ulike fag.

3.2 Rekruttering og sammensetning av studentgruppen

En grunnleggende faktor som har betydning for samhandling mellom norske og internasjonale studenter, er andelen norske/internasjonale studenter. Studieprogrammene med en liten andel norske studenter kan gi gode muligheter for å komme i kontakt med internasjonale studenter. I andre studieprogram med overvekt av norske studenter, vil situasjonen være

motsatt. En annen sentral faktor er at engelsk er undervisningsspråket i alle studieprogrammene i undersøkelsen. Engelsk som undervisningsspråk må betraktes som en forutsetning for å ta inn internasjonale studenter.

Den faglige profilen av studiet reflekteres på ulike måter i hvilke prinsipper og praksiser studieprogrammet har for rekruttering av internasjonale studenter og hvilke andeler norske og internasjonale studenter studieprogrammet tar opp. Hvilken begrunnelse som ligger bak rekruttering av internasjonale studenter til studieprogrammet, har betydning for hvordan de internasjonale studentenes rolle blir oppfattet og hva som er forventet av dem og hva de kan bidra med. Begrunnelsen kan være kapasitetsbygging ved å gi internasjonale studenter mulighet til å delta i et studieprogram som har noe ekstra å faglig å tilby og/eller ha en internasjonalt sammensatt studentgrupper for å få inn ulike perspektiver for å belyse faglige problemstillinger. Det kan også være å fylle studieplasser for å kunne videreføre et studieprogram og /eller bidra med kandidater til et nasjonalt/regionalt arbeidsmarked. Når det er forventet at studentene skal bidra med sin faglige og nasjonale bakgrunn i studiesammenheng, blir det å tilrettelegge for dette et mer sentralt aspekt ved studiet til forskjell fra studieprogram hvor det å rekruttere et tilstrekkelig antall studenter er et viktig mål.

Flere fremhever at de internasjonale studentene er en sammensatt gruppe, noe som har betydning for deres deltagelse i undervisningen og samarbeid med norske studenter. Det kommer frem at det ikke nødvendigvis er skillet mellom nasjonale og internasjonale studenter som alene skaper barriere for, eller bidrar til faglig samhandling, eller til et internasjonalt læringsmiljø. Faglig kompetanse og relevant faglig eller erfaringsmessig bakgrunn er faktorer som fremstår som viktige for de internasjonale studentenes deltagelse og bidrag til et internasjonalt læringsmiljø. Jones (2017) problematiserer hvorvidt det er hensiktsmessig å skille mellom nasjonale og internasjonale studenters erfaringer ettersom faktorer som påvirker deres erfaringer ikke nødvendigvis knytter seg til skillet mellom nasjonale og internasjonale studenter. Videre tar Jones (2017) til orde for en mer helhetlig tilnærming til internasjonalisering, mangfold og sosial inkludering uavhengig av studentenes bakgrunn. I denne sammenheng kan man også trekke frem at norske studenter heller ikke utgjør en enhetlig gruppe. Samtidig kan store grupper fra enkelte land føre lettere til klikkdannelser. Studier viser at når de er større grupper fra samme land, kan det være utfordrende å få til samarbeid på tvers av nasjonale grupper (Dunne 2009, Kudo et al 2017).

Ettersom studentenes fagbakgrunn, faglig nivå og engelskkompetanse har betydning for å få en studentgruppe som kan fungere sammen, har inntakskrav og rekrutteringspraksis betydning i denne sammenheng. Relativ likhet i faglig nivå og relevant bakgrunn og kompetanse, er noe som studieprogramlederne mener har betydning for hvordan studentene oppfatter utbytte av samarbeid. Ekstra faglig dyktige internasjonale studenter blir trukket frem som særlig positivt for læringsmiljøet. Betydningen av studentenes faglige kompetanse for samarbeid kommer også frem i andre studier. Mittelmeier et al. (2018) fant i sine studier at faglig dyktige studenter hadde større sosiale nettverk og deltok mer i gruppeaktiviteter enn faglig svake studenter. Noen studieprogrammer har utviklet ulike former for forberedende kurs for å gi de internasjonale studentene viktige kunnskaper for å ha bedre kvalifikasjoner å kunne delta på linje med de norske studentene. Noen av disse kursene har også lagt til rette for samarbeid mellom studentgruppene.

3.3 Tematisering av det internasjonale, internasjonale studenter og undervisningsmetoder

Motivasjonen og bakgrunnen for å rekruttere internasjonale studenter, og forventningene til hva de skal bidra med, har betydning for hvordan det legges til rette for studentenes deltagelse og samhandling mellom ulike grupper av studenter. Dette har også betydning for hvordan samarbeid mellom norske og internasjonale studenter og det internasjonale/internasjonale perspektiver blir tematisert. Ved å sette de internasjonale studentenes rolle på dagsordenen og diskutere dette på studieprogramnivå, vil det bli mulig å få til refleksjon og diskusjon om deres rolle, hva man ønsker å oppnå med deres tilstedeværelse og hvordan man eventuelt kan legge (bedre) til rette for dette på ulike måter.

Utvikling av de ansattes kompetanse knyttet til interkulturell kompetanse og håndtere en mangfoldig studentgruppe, er noe Leask (2009) trekker frem som viktig i denne sammenheng. Ulikheter mellom studieprogrammernes faglige profiler har betydning for hvor mye tilpasninger som er nødvendig for å legge til rette for samarbeid mellom nasjonale og internasjonale studenter. I noen av studieprogrammene er interkulturelle problemstillinger og en mangfoldig studentgruppe grunnleggende for studieprogrammet, mens i andre er dette noe som ikke uten videre fremstår som relevant for læringsutbyttet. Andre studieprogram kan være preget av en internasjonal fagstab og kobling til et internasjonalt arbeidsmarked uten at det interkulturelle aspekter blir fremhevet. Uavhengig av dette kan tematisering av hva som er gode undervisningsformer generelt for en mangfoldig studentgruppe, bidra til å legge til rette for studentaktiv læring og samarbeid mellom studenter.

3.4 Undervisningsmetoder og vurderingsformer

De internasjonale studentene trekkes frem som potensielle ressurser som kan bidra til et internasjonalt læringsmiljø, men tilstedeværelse av internasjonale studenter fører ikke nødvendigvis til kontakt med nasjonale studenter, slik mange studier viser (Kudo et al. 2017, Leask 2009). Det sentrale spørsmålet er da hva som skal til for å utløse disse ressursene. Det som blir trukket frem av både studieprogramlederne og internasjonal litteratur (Sawir 2013, Kudo et al 2017, Leask 2009), er at det er nødvendig å aktivt legge føringer på, og legge til rette for, samhandling mellom grupper av studenter. Undervisningsmetoder og vurderingsformer er derfor sentrale redskaper for å legge til rette for samhandling. Studentaktive undervisningsformer trekkes frem av flere studieprogramledere som viktig for å få til samarbeid og mulighet for at studentene kan bidra med sine erfaringer og kunnskap. Dette gjelder uavhengig av ulike studentgrupper. Det kan dreie seg om slik som bruk av omvendt klasserom, presentasjoner, problembasert læring, prosjektoppgaver eller laboratoriearbeid.

Gruppearbeid i ulike former fremstår som et viktig virkemiddel for å få til samarbeid mellom norske og internasjonale studenter. Samtidig påpekes det at gruppearbeidet må styres og arrangeres for å få norske og internasjonale studenter til å jobbe sammen. Når gruppesammensetningen ikke blir arrangert av faglærer, viser erfaringene fra studieprogramlederne og andre studier, at gruppene blir etablert på grunnlag av tidligere bekjentskap og da ofte innenfor nasjonale kategorier (Kudo et al. 2017). Samtidig er erfaringene med å styre gruppesammensetningen, delt. Det gjelder særlig gruppeoppgaver som blir brukt som vurderingsgrunnlag. Andre studier har vist tilsvarende utfordringer med styrt gruppearbeid knyttet til oppgaver som gir felles karakter til hele gruppen og som involverer internasjonale studenter (Hammond and Peacock 2009). Mittelmeier et al. (2018) viser til flere studier som påpeker utfordringer med å arrangere gruppearbeid for studenter ettersom det ikke automatisk fører til produktivt samarbeid. Gruppesammensetning,

forberedelser og utforming av oppgaver, er faktorer som Leask (2009) trekker frem som viktige for å kunne legge til rette for samarbeid som gir ønsket resultat.

Det er forskjeller mellom fagområder når det gjelder hvordan fagets profil legger til rette for samarbeid. Innen noen fagområder er samarbeid en forutsetning for oppgaveløsning, mens i andre fagområder utføres arbeidsoppgavene individuelt. I fagområder hvor samarbeid er en forutsetning, er det lettere å utforme oppgaver som krever gruppearbeid. I noen av studieprogrammene hvor det er gode erfaringer med gruppearbeid med både nasjonale og internasjonale studenter, krever det faglige innholdet i oppgavene et mangfold av perspektiver for å bli løst. Slike oppgaver fremstår derfor også som relevante for faget, noe Leask (2009) også påpeker som en viktig faktor for at gruppearbeid skal fungere etter hensikten.

Tilrettelegging for lesesaler, labber, øvingsrom og andre lokale hvor studentene kan møtes og jobbe med faglige oppgaver, kan også bidra til uformell kontakt og samarbeid mellom ulike grupper av studenter.

3.5 Oppsummering

I denne rapporten har vi sett på faktorer som har betydning for at det blir samhandling mellom norske og internasjonale studenter og som kan bidra til et internasjonalt læringsmiljø. Utgangspunktet er engelskspråklige masterprogram hvor flertallet av de internasjonale studentene er gradsstudenter fra Asia og Afrika. I studieprogram på bachelornivå er flertallet utvekslingsstudenter og kommer fra Europa.

For at tilstedeværelsen av internasjonale studenter skal kunne være en ressurs og bidra til et internasjonalt læringsmiljø har det kommet frem ulike forhold som har betydning og spiller sammen. Andel norske/internasjonale studenter studieprogrammet og engelsk som undervisningsspråk, er grunnleggende. Dominans av norske eller internasjonale studenter påvirker muligheter for samhandling mellom gruppene, og norsk som undervisningsspråk reduserer de internasjonale studentenes muligheter for deltagelse..

Studieprogrammets faglige profil representerer viktige rammer når det gjelder forståelse av hvilken relevans internasjonalisering og internasjonale perspektiver har. I fagområder hvor det å belyse studieprogrammets tematikk fra ulike perspektiver er sentralt, er det muligheter for de internasjonale studentenes bakgrunn ut fra nasjon, utdanning eller arbeidserfaring kan gjøres relevant i undervisningen og legges til grunn for samhandling mellom studenter. I studieprogram med stort innslag av fagansatte med ulik nasjonal bakgrunn, blir det internasjonale relevant på andre måter enn når fagstaben er dominert av norske.

Bakgrunnen for de internasjonale studentenes deltagelse i ulike studieprogram, har betydning for hvilke forventninger det er til deres tilstedeværelse og bidrag i undervisningssammenheng. I noen studieprogram er de sentrale for at studieprogrammet skal kunne få en ønsket internasjonal profil, i andre er kapasitetsbygging også et viktig element, mens å rekruttere flere studenter for å få tilstrekkelig antall studenter til et studieprogram og /eller som kan dekke etterspørselen i arbeidsmarkedet etter ferdige kandidaters gjelder for noen studieprogram.

Valg av undervisningsmetoder og vurderingsformer er avgjørende for å kunne legge til rette for samhandling og for at studentenes erfaringsbakgrunn skal kunne gjøres relevant i undervisningssammenheng. Studentaktiv læring, gruppe-/prosjektarbeid, felles praktiske oppgaver o.l. er viktige verktøy for å legge til rette for studenter generelt. Samtidig kan det være utfordringer knyttet til styring av gruppesammensetning, særlig knyttet til gruppeoppgaver som gir grunnlag for karakterer.

De internasjonale studentene er en sammensatt gruppe. Andre faktorer enn at de ikke har norsk utdanningsbakgrunn, kan ha betydning for deltagelse i undervisningssammenheng og samhandling med norske studenter. Studentenes språklige og faglige kvalifikasjoner, erfaringsbakgrunn, motivasjon, forståelse av studentrollen og forventninger til undervisning, er relevante i denne sammenheng. Hvilke faglige og språklige krav som settes for opptak av internasjonale studenter og ulike former for forberedende kurs og arrangementer, er faktorer som kan bidra i denne sammenheng.

Noen av faktorene er mer styrt av studieprogrammets egenart og faglige fokus, mens andre, slik som undervisningsmetoder og vurderingsformer, kan påvirkes i større grad. Tematisering og diskusjon på studieprogramnivå om de internasjonale studentenes tilstedeværelse og rolle, vil kunne bidra til utvikling av egnede undervisningsmetoder for den aktuelle studentgruppen og studieprogram.

Følgende punkter synes å være viktige for å legge til rette for samhandling mellom nasjonale og internasjonale studenter og for utvikling av et internasjonalt læringsmiljø:

- Diskusjoner på studieprogramnivå om internasjonale studentenes tilstedeværelse og rolle og internasjonalisering av læringsmiljøet gir grunnlag for å utvikle tiltak og praksiser tilpasset fagområdet og sammensetning av studentgruppen når det gjelder andel norske/internasjonale studenter.
- Undervisningsopplegg som tar høyde for en mangfoldig studentgruppe, både blant de internasjonale og nasjonale studentene kan bidra til økt samhandling mellom studenter.
- Bruk av ulike former for studentaktiv læring vil kunne aktivisere og legge til rette for bruk studentenes ulike erfaringer og perspektiver i undervisningssammenheng.
- Utvikling av gruppeoppgaver og samarbeidsprosjekter i ulike format med tematikk som er relevant for fagområdet, og som stimulerer til sammensatte grupper og bruk av ulike perspektiver og erfaringer, vil kunne bidra til samarbeid mellom ulike grupper av studenter.
- Korte faglige og/ eller mer generelle introduksjonskurs kan være nyttige for å sette de internasjonale studentene bedre i stand til å delta faglig i undervisningssammenheng.
- Studentene må ha tilstrekkelig engelskspråklig kompetanse til å kunne delta i faglig dialog og samarbeid.

4 Litteraturliste

De Vita, G. (2002). Does assessed multicultural group work really pull UK students' average down? *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 27(2), 153e161. <http://dx.doi.org/10.1080/02602930220128724>.

De Vita G. (2007). Taking stock. An appraisal of the literature on internationalising HE learning. In E. Jones and S. Brown (Eds.), *Internationalising higher education* (pp. 154-167). London: Routledge

Diku-rapport (2019) International Students in Norway. Contributors to Quality in Higher Education <https://diku.no/rapporter/international-students-in-norway-contributors-to-quality-in-higher-education>

Dunne, C. (2009). Host Students' Perspectives of Intercultural Contact in an Irish University. *Journal of Studies in International Education*, 13(2), 222–239. <https://doi.org/10.1177/1028315308329787>

Flobakk-Sitter, F. og Dahler Hybertsen, I. (2021) Internasjonalisering av høyere utdanning – hvordan imøtekommer den politiske agendaen den pedagogiske dimensjonen? Uniped Årgang 44, nr. 3, s. 190–200 <https://doi.org/10.18261/issn.1893-8981-2021-03-05>

Gareis, E. (2012). Intercultural friendship: Effects of home and host region. *Journal of International and Intercultural Communication*, 5(4), <http://dx.doi.org/10.1080/17513057.2012.691525>

Harrison, N., & Peacock, N. (2010). Cultural distance, mindfulness and passive xenophobia: Using Integrated Threat Theory to explore home higher education students' perspectives on 'internationalisation at home'. *British Educational Research Journal*, 36(6), <http://dx.doi.org/10.1080/01411920903191047>.

Jones, E. (2017) Problematizing and reimagining the notion of “international student experience”. *Studies in Higher Education*, Volume 42:5, 933-943 <https://doi.org/10.1080/03075079.2017.1293880>

Kudo, K, Volet, S., & Whitsed, C. (2017). Intercultural relationship development at university: A systematic literature review from an ecological and person-in-context perspective. *Educational Research Review*, 20 (February 2017), 99–116. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2017.01.001>

Leask, B. (2009). Using Formal and Informal Curricula to Improve Interactions Between Home and International Students. *Journal of Studies in International Education*, 13(2), 205-221. <https://doi.org/10.1177/1028315308329786>

Mendoza C, Dervin F, Yuan M, Layne H. “They Are Not Mixing With Others”: Finnish Lecturers’ Perspectives on International Students’ (Mis-)Encounters in Higher Education. *ECNU Review of Education*. February 2021. doi:[10.1177/2096531120976653](https://doi.org/10.1177/2096531120976653)

Mittelmeier, J., Rienties, B., Tempelaar, D. and Whitelock, D. (2018) Overcoming cross-cultural group work tensions: mixed student perspectives on the role of social relationships. *High Educ* (2018) 75:149–166 <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10734-017-0131-3.pdf>

Sawir, E. (2013) Internationalisation of higher education curriculum: the contribution of international students. *Globalisation, Society and Education* 11:3, 359-378. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14767724.2012.750477>

Schartner, A. (2015). 'You cannot talk with all of the strangers in a pub': A longitudinal case study of international postgraduate students' social ties at a British university. *Higher Education*, 69(2), 225e241. <http://dx.doi.org/10.1007/s10734-014-9771-8>.

SIU, 2018, *Fleire eller bedre? Rekruttering av gradstudentar til Noreg*, SIU rapport 3/2018, <https://old.siu.no/publikasjoner/Alle-publikasjoner/siu-rapport-03-2018-fleire-eller-betre-rekruttering-av-gradstudentar-til-noreg>

Volet, S., & Jones, C. (2012). Cultural transitions in higher education: Individual adaptation, transformation and engagement. *Advances in Motivation and Achievement*, 17, [http://dx.doi.org/10.1108/S0749-7423\(2012\)0000017012](http://dx.doi.org/10.1108/S0749-7423(2012)0000017012).

Wiers-Jenssen J. (2018) Paradoxical Attraction? Why an Increasing Number of International Students Choose Norway. *Journal of Studies in International Education*. Volume: 23(2)281-298 <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1028315318786449>

Willoughby-Knox, & Yates, L. (2021). Working toward connectedness: local and international students' perspectives on intercultural communication and friendship-forming. *Higher Education Research and Development*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/07294360.2021.1985087>

